Pradzieje i pierwsze cywilizacje

Koczownicy i rolnicy, Mezopotamia, Egipt i Izrael, pismo, społeczeństwo Egiptu, politeizm i monoteizm

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 32 pkt

Przypomnij sobie

- **Pradzieje (prehistoria)** to czasy sprzed wynalezienia pisma. **Historia** zaczyna się wraz z pismem – około **3500–3100 r. p.n.e.** w Mezopotamii.
- Najdawniejsi ludzie byli **koczownikami**: wędrowali za zwierzyną, zbierali owoce i korzonki, mieszkali w szałasach i jaskiniach. Około 10 000 lat temu zaczęli **uprawiać rolę i hodować zwierzęta** – prowadzili odtąd **osiadły tryb życia** w stałych osadach (tę zmianę nazywamy **rewolucją neolityczną**).
- **Mezopotamia** – kraina między Eufratem a Tygrysem. Sumerowie stworzyli **pismo klinowe**, koło i pierwsze miasta-państwa. Sumerowie budowali schodkowe świątynie – **zikkuraty**. Hammurabi, król **Babilonii**, ogłosił ok. **1750 r. p.n.e.** słynny **kodeks praw**.
- **Egipt** leżał nad **Nilem**, którego wylewy użyźniały pola. Rządził **faraon**, uznawany za boga. Egipcjanie budowali **piramidy** (największe, w Gizie, ok. **2500 r. p.n.e.**) i pisali **hieroglifami**. Egipcjanie czcili wielu bogów i wierzyli w **życie po śmierci**, dlatego **mumifikowali** (balsamowali) ciała zmarłych. Pisali na **papirusie** – materiale z rośliny papirusu rosnącej nad Nilem.
- **Społeczeństwo Egiptu** przypominało piramidę: na szczycie faraon, niżej kapłani i urzędnicy (wśród nich pisarze), dalej rzemieślnicy, kupcy i najliczniejsi chłopi, a na samym dole niewolnicy.
- Pierwsze cywilizacje powstawały **nad wielkimi rzekami**, bo tam było najłatwiej o wodę i żyzną ziemię. Mezopotamia, Egipt i kraina Izraelitów (Palestyna) to **Starożytny Wschód**. Fenicjanie – żeglarze i kupcy – stworzyli **alfabet** z 22 znaków.
- Większość ludów starożytnych czciła wielu bogów – to **politeizm**. **Izraelici** (Hebrajczycy) w Palestynie wierzyli w jednego Boga – to **monoteizm**. Ich święte księgi stały się częścią Biblii (Stary Testament), a religia Izraela dała początek judaizmowi.
- Pismo pozwoliło zapisywać prawa, umowy i wiedzę – dzięki temu wiemy dziś, jak żyli ludzie sprzed tysięcy lat.

Pierwsze cywilizacje

pismo klinowe – Sumerowie
tabliczka gliniana, ok. 2000 r. p.n.e.

hieroglify – pismo Egipcjan
stela Dedu, ok. 2000 r. p.n.e.

rolnicy nad Nilem – wylewy użyźniały pola
kopia malowidła z grobowca Nachta, ok. 1400 r. p.n.e.

Starożytna Grecja

KARTA 1/6

Polis, demokracja ateńska, Sparta, wojny perskie, kultura grecka, Aleksander Wielki

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 33 pkt

Przypomnij sobie

- Grecy mieszkali w niezależnych miastach-państwach – **polis**. Największe to **Ateny** i **Sparta**.
- W **Atenach** w V wieku p.n.e. rozwinęła się **demokracja**: o sprawach miasta decydowało **zgromadzenie ludowe**. Prawo głosu mieli tylko dorośli mężczyźni – obywatele. Kobiety, niewolnicy i cudzoziemcy go nie mieli. Największy rozkwit Aten nastąpił za rządów **Peryklesa** (V w. p.n.e.) – na wzgórzu **Akropol** zbudowano wtedy świątynię **Partenon** ku czci bogini Ateny.
- **Sparta** była państwem wojowników. Chłopcy od siódmego roku życia przechodzili surowe wychowanie wojskowe. Ziemię Spartan uprawiali zależni chłopi – **heloci**.
- **Wojny perskie** (V w. p.n.e.): Grecy obronili się przed potężną Persją. Słynne bitwy to **Maraton** (490 r. p.n.e.) i **Termopile** (480 r. p.n.e.).
- Grecy czcili wielu bogów, którzy według mitów mieszkali na górze Olimp: **Zeus** – najważniejszy bóg, władca piorunów, **Atena** – bogini mądrości, **Posejdon** – bóg morza, **Hades** – władca świata podziemnego, **Apollo** – bóg słońca i sztuki. Na cześć Zeusa co cztery lata w **Olimpii** odbywały się igrzyska.
- Grecy dali Europie: **teatr**, **igrzyska olimpijskie** (od 776 r. p.n.e.), **filozofię** (Sokrates, Platon, Arystoteles), **mitologię**, poematy **Homera** („Iliada" i „Odyseja") i wzory architektury.
- **Aleksander Wielki** (IV w. p.n.e.) podbił Persję i stworzył ogromne imperium. Kultura grecka rozprzestrzeniła się aż do Indii.

Ustrój	Kto rządzi	Przykład
monarchia	jeden władca (król, faraon, cesarz)	Egipt, Rzym po 27 r. p.n.e.
demokracja	ogół obywateli	Ateny w V w. p.n.e.
republika	urzędnicy wybierani na kadencje	Rzym do 27 r. p.n.e.
oligarchia	niewielka grupa	Sparta

Starożytna Grecja

Perykles – rozkwit Aten w V w. p.n.e.
rzymska kopia greckiego popiersia

biegacze na amforze – igrzyska olimpijskie
amfora panatenajska, ok. 530–520 r. p.n.e.

teatr – grecki dar dla Europy
teatr w Epidauros, IV w. p.n.e.

Starożytny Rzym

Republika i cesarstwo, społeczeństwo i wierzenia, Juliusz Cezar, osiągnięcia Rzymian, chrześcijaństwo, upadek Rzymu

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 30 pkt

Przypomnij sobie

- Rzym powstał według legendy w **753 r. p.n.e.** Początkowo rządzili królowie, potem powstała **republika**, w której urzędnicy byli wybierani na roczne kadencje. Republiką kierowali dwaj **konsulowie** wybierani na rok i **senat** – rada doświadczonych obywateli.
- **Juliusz Cezar** podbił Galię i zdobył ogromną władzę. Został zamordowany w **44 r. p.n.e.**
- W **27 r. p.n.e. Oktawian August** został pierwszym cesarzem – republika zmieniła się w **cesarstwo**.
- **Społeczeństwo Rzymu**: obywatele dzielili się na **patrycjuszy** (bogate, stare rody) i **plebejuszy** (pozostali obywatele – rolnicy, rzemieślnicy, kupcy). Najniżej stali **niewolnicy**, którzy nie mieli żadnych praw. Rzymianie czcili wielu bogów, podobnych do greckich, np. **Jowisza** (odpowiednik Zeusa), **Marsa** – boga wojny i **Wenus** – boginię miłości.
- Osiągnięcia Rzymian: **drogi**, **akwedukty**, **beton**, **łuk** i **kopuła**, **prawo rzymskie**, **łacina**, termy, amfiteatry (Koloseum). Do dziś używamy łacińskich powiedzeń, np. „Historia vitae magistra" (historia nauczycielką życia) i „Veni, vidi, vici" (przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem – słowa Cezara).
- **Chrześcijaństwo** powstało w I wieku n.e. w Palestynie. Jego twórcą był **Jezus z Nazaretu**, a naukę szerzyli po całym cesarstwie jego uczniowie – **apostołowie** (m.in. Piotr i Paweł). Chrześcijanie odmawiali oddawania czci cesarzowi i bogom rzymskim, dlatego ich prześladowano (m.in. za Nerona). Od **313 roku** (edykt mediolański cesarza Konstantyna) chrześcijaństwo stało się dozwolone, a pod koniec IV wieku – religią panującą w cesarstwie.
- W **395 roku** cesarstwo podzieliło się na **zachodnie** i **wschodnie**. Cesarstwo zachodniorzymskie upadło w **476 roku** – ta data kończy starożytność. Przyczyny upadku: najazdy ludów germańskich, zbyt rozległe granice trudne do obrony, kryzys gospodarczy i walki o władzę.

Starożytny Rzym

Oktawian August – pierwszy cesarz (27 r. p.n.e.)
posąg z Prima Porta, I w. n.e.

akwedukt – rzymski wodociąg
Pont du Gard (Francja), I w. n.e.

ruiny Forum Romanum w Rzymie
fotochrom, ok. 1890–1900

Podgląd • Pierwsza Ławka

Początki średniowiecza

KARTA 1/6

Bizancjum, narodziny islamu, władza królewska, cesarska i papieska, Karol Wielki, system lenny

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 30 pkt

Przypomnij sobie

- **Średniowiecze** trwało od **476** do **1492** roku (odkrycie Ameryki) – tak dzielimy epoki umownie.
- **Cesarstwo bizantyjskie** (wschodnia część dawnego Rzymu) przetrwało jeszcze tysiąc lat ze stolicą w **Konstantynopolu**. Zachowało dorobek starożytności. Osiągnięcia Bizancjum: **prawo** – zbiór praw rzymskich spisany za cesarza **Justyniana**, **architektura** – wzniesiona za Justyniana świątynia **Hagia Sophia** z ogromną kopułą, **sztuka** – mozaiki i ikony.
- Chrześcijanie Wschodu i Zachodu coraz bardziej się różnili: na Zachodzie Kościołem kierował **papież** w Rzymie, a nabożeństwa odprawiano po łacinie, na Wschodzie – **patriarcha** w Konstantynopolu i język grecki. W **1054 roku** doszło do rozłamu (**wielka schizma**): powstały Kościół **katolicki** i **prawosławny**.
- W VII wieku na Półwyspie Arabskim **Mahomet**, urodzony w **Mekce**, zaczął głosić nową religię – **islam**. W **622 roku** Mahomet uciekł z Mekki do Medyny (hidżra) – od tej daty muzułmanie liczą lata. Świętą księgą islamu jest **Koran**. Muzułmanie modlą się w **meczetach**, a na modlitwę wzywa się z wieży – **minaretu**. Następców Mahometa nazywano **kalifami**. Arabowie rozwinęli matematykę, medycynę i astronomię, przetłumaczyli dzieła greckie. To dzięki nim Europa poznała **cyfry arabskie**.
- W średniowiecznej Europie były trzy najważniejsze rodzaje władzy: **królewska** (król rządzi swoim państwem), **cesarska** (cesarz uważał się za następcę władców Rzymu i najważniejszego władcę świeckiego) i **papieska** (papież – głowa Kościoła zachodniego). W **800 roku** papież Leon III koronował **Karola Wielkiego**, króla Franków, na cesarza. Karol Wielki zjednoczył dużą część Europy Zachodniej i dbał o szkoły i przepisywanie ksiąg.
- Cesarze i papieże spierali się, kto ma większą władzę, m.in. o prawo mianowania biskupów. W **1077 roku** król niemiecki Henryk IV, obłożony klątwą (wyłączony z Kościoła), musiał w zamku **Canossa** prosić papieża Grzegorza VII o przebaczenie.
- **Feudalizm** to układ zależności: **senior** nadawał **wasalowi** ziemię (lenno), a wasal w zamian służył mu zbrojnie i był wierny. Wasal słuchał tylko swojego seniora – „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem".
- Chłopi pracowali na ziemi pana i oddawali mu część zbiorów – nie mogli swobodnie opuścić wsi.

Bizancjum, islam, Zachód

Justynian – zbiór praw rzymskich
mozaika w Rawennie, VI w.

ikona – sztuka bizantyjska
Chrystus Pantokrator, Synaj, VI w.

meczet z minaretem
Kairuan, zdjęcie z 1904 r.

Polska Piastów: od chrztu do Kazimierza Wielkiego

Początki państwa i chrzest, Bolesław Chrobry, kryzys i odbudowa w XI wieku, społeczeństwo, rozbicie dzielnicowe, zjednoczenie państwa, Kazimierz Wielki

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 31 pkt

Przypomnij sobie

- Państwo **Polan** powstało w X wieku w Wielkopolsce, wokół grodów w **Gnieźnie** i **Poznaniu**. Pierwszym znanym władcą był **Mieszko I** z rodu **Piastów**.
- **966** – chrzest Mieszka I. Książę poślubił czeską księżniczkę **Dobrawę** i przyjął chrześcijaństwo za pośrednictwem Czech. Dzięki temu zyskał sojusznika, odebrał Niemcom pretekst do najazdów pod hasłem nawracania pogan i umocnił swoją władzę. Polska weszła do kręgu kultury łacińskiej: pojawiło się pismo, kościoły, duchowni, a w **968 roku** pierwsze biskupstwo – w Poznaniu.
- **Bolesław Chrobry** poszerzył państwo. W **997 roku** zginął biskup **Wojciech**, który nawracał Prusów; Chrobry wykupił jego ciało i pochował w Gnieźnie. W **1000 roku** na **zjazd gnieźnieński** przybył cesarz **Otton III** – utworzono wtedy arcybiskupstwo w Gnieźnie. W **1025 roku** Bolesław Chrobry koronował się na **pierwszego króla Polski**.
- Państwo pierwszych Piastów opierało się na **grodach**. Księciu służyła zbrojna **drużyna**. Najliczniejsi byli chłopi, którzy płacili daniny i wykonywali posługi (np. budowę grodów, straż). Na dworze księcia żyli możni i duchowni.
- Po Chrobrym królem został **Mieszko II**. Za jego rządów zaczął się **kryzys**: najazdy sąsiadów i walki o władzę. Po jego śmierci wybuchł bunt ludności, a około **1038 roku** czeski książę Brzetysław złupił Gniezno.
- **Kazimierz Odnowiciel** odbudował państwo i uczynił **Kraków** głównym ośrodkiem władzy. Jego syn **Bolesław Śmiały** koronował się w **1076 roku**, ale po konflikcie z biskupem krakowskim Stanisławem musiał uciekać z kraju.
- W **1138 roku** zmarł **Bolesław Krzywousty**, który w testamencie podzielił państwo między synów. Rozpoczęło się **rozbicie dzielnicowe**, które trwało prawie 200 lat. Dzielnice walczyły ze sobą, a sąsiedzi zajmowali ziemie. W **1226 roku** Konrad Mazowiecki sprowadził **Krzyżaków** do walki z Prusami – zakon zbudował własne państwo nad Bałtykiem.
- W XIII wieku książęta sprowadzali osadników i zakładali nowe wsie i miasta (**lokacje**) – kraj się zaludniał i bogacił.
- W **1295 roku** książę **Przemysł II** koronował się w Gnieźnie na króla, ale wkrótce zginął. **Władysław Łokietek** zjednoczył większość ziem polskich i koronował się w **1320 roku** w Krakowie.
- **Kazimierz Wielki** (1333–1370), syn Łokietka, budował zamki i mury miejskie, ujednolicił prawo, przyłączył Ruś Halicką, a w **1364 roku** założył **Akademię Krakowską** – pierwszy uniwersytet w Polsce. Był ostatnim królem z dynastii Piastów.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Społeczeństwo średniowiecza

Stany społeczne, rycerze, zakony, miasto i wieś, styl romański i gotycki

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 33 pkt

Przypomnij sobie

- Społeczeństwo dzieliło się na **stany**. O przynależności decydowało urodzenie, a nie zdolności.

Stan	Zajęcie	Powiedzenie średniowieczne
duchowieństwo	modlitwa, nauka, opieka nad chorymi	„ci, którzy się modlą”
rycerstwo	wojna i obrona	„ci, którzy walczą”
chłopi	uprawa ziemi	„ci, którzy pracują”
mieszczanie	rzemiosło i handel	stan, który wyrósł wraz z miastami

- **Rycerz** od dziecka uczył się walki: najpierw jako **paź**, potem **giermek**, wreszcie był pasowany na rycerza. Obowiązywał go **kodeks rycerski**: odwaga, wierność, obrona słabszych. Rycerze mieli **herby** – znaki swojego rodu.
- **Zakony** prowadziły szkoły, szpitale i przepisywały księgi. To w klasztorach przetrwała znaczna część wiedzy starożytnej. Klasztorem kierował **opat**. **Benedyktyni** żyli według hasła „módl się i pracuj”, **cystersi** słynęli z nowoczesnego rolnictwa i zakładania gospodarstw, a **franciszkanie** żyli w ubóstwie i pracowali wśród ludzi w miastach.
- Od XIII wieku na ziemiach polskich zakładano – **lokowano** – wiele nowych miast i wsi, często na **prawie niemieckim**. Osadnik dostawał ziemię, przez kilka pierwszych lat nie płacił nic (**wolnizna**), a potem płacił stały czynsz. Chłop dostawał zwykle **łan** ziemi (gospodarstwo). Chłopi oddawali panu daniny lub czynsz. Darmowa praca chłopa na polu pana to **pańszczyzna**. Lokację prowadził **zasadźca**, który potem zostawał sołtysem (na wsi) lub wójtem (w mieście). Lokacje sprowadzały osadników i ożywiały gospodarkę.
- **Miasta** otaczano murami. W centrum był **rynek** z **ratuszem** – siedzibą władz miasta. Rzemieślnicy zrzeszali się w **cechach**, a kupcy w gildiach. W warsztacie pracowali **mistrz**, **czeladnicy** i **uczniowie**; czeladnik zostawał mistrzem, gdy wykonał **majstersztyk**. Miasta lokowano na **prawie magdeburskim**, które dawało im samorząd: miastem rządziła rada złożona z **rajców**. Mieszczanie cenili pracowitość, oszczędność i uczciwość w handlu, a rycerze – odwagę, honor i sławę w walce.
- **Styl romański** (XI–XIII w.): grube mury, małe okna, półokrągłe łuki – budowle przysadziste jak twierdze. **Styl gotycki** (narodził się w połowie XII w. we Francji, na ziemiach polskich od XIII w.): strzeliste wieże, ostre łuki, wielkie witraże.

Stany w średniowieczu

rycerz z herbem – „ci, którzy walczą”
Kodeks Manesse, ok. 1305–1315

mnich przepisuje księgę – „ci, którzy się modlą”
psałterz Eadwine'a, XII w.

chłopi przy żniwach – „ci, którzy pracują”
„Tacuinum sanitatis”, XIV w.

Polska w XIV i XV wieku

Andegawenowie, unia w Krewie, Grunwald, pokoje toruńskie, wojna trzynastoletnia, Jagiellonowie w Europie, przywileje szlacheckie i nihil novi

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 31 pkt

Przypomnij sobie

- **Kazimierz Wielki** (1333–1370) w polityce zagranicznej unikał wojen: zawarł z Krzyżakami **pokój w Kaliszu (1343)**, a w zamian za zrzeczenie się Pomorza Gdańskiego odzyskał ziemie kujawską i dobrzyńską. Przyłączył **Ruś Halicką** ze Lwowem. W polityce wewnętrznej ujednolicił prawo (statuty), budował zamki i mury miejskie, zakładał miasta i wsie, wprowadził wspólną monetę, a w **1364 roku** założył **Akademię Krakowską**.
- Po śmierci Kazimierza Wielkiego (1370) królem Polski został jego siostrzeniec **Ludwik Węgierski** z rodu **Andegawenów**. Polskę i Węgry połączyła wtedy **unia personalna** (wspólny władca).
- Ludwik nie miał synów. Aby zapewnić tron córce, wydał w **1374 roku przywilej koszycki**: zwolnił szlachtę z większości podatków. W **1384 roku** na króla Polski koronowano jego córkę **Jadwigę**.
- W **1385 roku** zawarto **unię w Krewie**: wielki książę litewski **Jagiełło** poślubił Jadwigę, przyjął chrzest i został królem Polski jako **Władysław Jagiełło**. W 1387 roku rozpoczęła się chrystianizacja Litwy. W **1413 roku** unię w **Horodle** zacieśniono – bojarzy litewscy przyjęli herby polskich rodów.
- **Wielka wojna z zakonem krzyżackim** (1409–1411): **15 lipca 1410 roku** wojska polsko-litewskie zwyciężyły pod **Grunwaldem**. Nie zdobyto jednak Malborka i w **I pokoju toruńskim (1411)** Polska i Litwa odzyskały niewiele (Litwa – Żmudź, Polska – ziemię dobrzyńską).
- Syn Jagiełły, **Władysław III**, został także królem Węgier. Zginął w bitwie z Turkami pod **Warną (1444)** – stąd przydomek **Warneńczyk**.
- **Kazimierz Jagiellończyk** poparł mieszczan i szlachtę Prus, którzy zbuntowali się przeciw Krzyżakom. **Wojna trzynastoletnia (1454–1466)** zakończyła się **II pokojem toruńskim (1466)**: Polska odzyskała Pomorze Gdańskie z Gdańskiem i dostęp do morza, a zakon stał się lennikiem króla polskiego. Do Polski wróciły też ziemia chełmińska i Warmia.
- **Granice w XIV i XV wieku**: na południowym wschodzie Polska powiększyła się o Ruś Halicką, na północy w 1466 roku odzyskała Pomorze Gdańskie. Dzięki unii z Litwą królowie z dynastii Jagiellonów rządzili ogromnym obszarem od Bałtyku prawie po Morze Czarne.
- Pod koniec XV wieku Jagiellonowie rządzili w Polsce, na Litwie, w Czechach i na Węgrzech – byli jedną z najpotężniejszych dynastii Europy.
- **Monarchia stanowa**: król rządził razem ze stanami, zwłaszcza ze szlachtą, która w zamian za poparcie zdobywała **przywileje**. Ważne przywileje: koszycki (1374), jedlneńsko-krakowski (1430–1433: *nie uwięzimy nikogo bez wyroku sądu*), cerekwicko-nieszawski (1454). Ukształtował się **sejm walny** (król, senat, izba poselska), a konstytucja **nihil novi** (**1505**) zakazała królowi wprowadzać nowe prawa bez zgody senatu i posłów.

PIERWSZA ŁAWKA

Przykłady z wyjaśnieniem

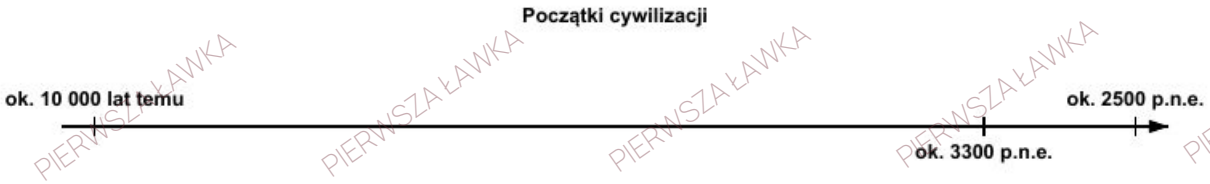
Przykład 1. Czym różnił się koczowniczy tryb życia od osiadłego?
Koczownik ciągle wędrował za pożywieniem i miał tylko to, co mógł unieść. Rolnik mieszkał w jednym miejscu, uprawiał pole, hodował zwierzęta, budował trwałe domy i gromadził zapasy.

Przykład 2. Dlaczego wynalezienie pisma kończy pradzieje?
Bo od tego momentu istnieją **źródła pisane** – historyk może czytać relacje ludzi z epoki, a nie tylko badać przedmioty.

Przykład 3. Czym był Nil dla Egipcjan?
Źródłem życia: jego coroczne wylewy nanosiły żyzny muł, dzięki któremu rosły zboża na pustynnym obszarze.

Zadania

1 Uzupełnij podpisy pod osią czasu. ___ / 3 pkt

1. ok. 10 000 lat temu – _____
2. ok. 3300 r. p.n.e. – _____
3. ok. 2500 r. p.n.e. – _____

2 Rozdziel informacje z ramki. ___ / 6 pkt

pismo klinowe | hieroglify | Eufrat i Tygrys | Nil | kodeks Hammurabiego | faraon i piramidy

Mezopotamia	Egipt

3 Uzupełnij zdania. ___ / 4 pkt

1. Okres przed wynalezieniem pisma nazywamy _____.
2. Przejście od zbieractwa do uprawy roli to rewolucja _____.
3. Władca Egiptu nosił tytuł _____.
4. Pierwsze cywilizacje powstawały nad _____.

4 Które wydarzenie uznaje się za początek historii? ___ / 1 pkt

A. wynalezienie pisma **B.** wynalezienie koła **C.** początek uprawy roli **D.** budowa piramid

Podgląd • Pierwsza Ławka

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Kto mógł głosować w demokracji ateńskiej?
Tylko dorośli mężczyźni będący obywatelami Aten – to mniejszość mieszkańców. Kobiety, niewolnicy i przybysze nie mieli praw politycznych.

Przykład 2. Czym różniła się Sparta od Aten?
Sparta stawiała na wojsko i dyscyplinę, rządziła nią wąska grupa; Ateny rozwijały handel, sztukę i demokrację.

Przykład 3. Skąd wzięła się nazwa biegu maratońskiego?
Od bitwy pod Maratonem – według przekazu posłaniec przebiegł drogę z Maratonu do Aten, żeby ogłosić zwycięstwo.

Zadania

1 Uzupełnij zdania. ___ / 4 pkt

1. Greckie miasto-państwo nazywano _____.
2. Ustrój, w którym o sprawach decyduje ogół obywateli, to _____.
3. Igrzyska olimpijskie odbywały się w _____.
4. Władca, który podbił Persję w IV w. p.n.e., to _____.

2 Rozdziel informacje z ramki. ___ / 6 pkt

demokracja surowe wychowanie wojskowe zgromadzenie ludowe państwo nastawione na wojnę
rozwój sztuki i filozofii rządy niewielkiej grupy

Ateny	Sparta

3 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 5 pkt

1. polis
2. demokracja
3. mitologia
4. filozofia
5. igrzyska

a) zbiór opowieści o bogach i herosach
b) greckie miasto-państwo
c) zawody sportowe ku czci Zeusa
d) rządy obywateli
e) umiłowanie mądrości, poszukiwanie prawdy

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

Przykłady z wyjaśnieniem

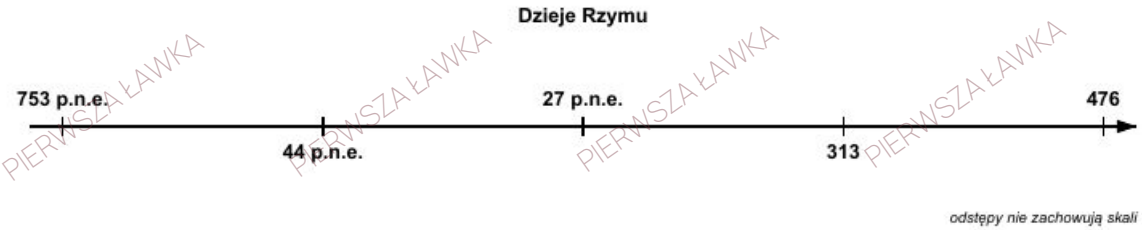
Przykład 1. Czym różniła się republika od cesarstwa?
W republice władzę sprawowali urzędnicy wybierani na kadencje, w cesarstwie – jeden władca, cesarz, rządzący dożywotnio.

Przykład 2. Po co budowano akwedukty?
Żeby doprowadzić wodę z odległych źródeł do miast – do fontann, łaźni i domów. Wiele z nich działało przez stulecia.

Przykład 3. Dlaczego rok 476 jest ważny?
Upadek cesarstwa zachodniorzymskiego umownie kończy **starożytność** i rozpoczyna **średniowiecze**.

Zadania

1 Uzupełnij oś czasu. ___ / 5 pkt

1. 753 r. p.n.e. – _____
2. 44 r. p.n.e. – _____
3. 27 r. p.n.e. – _____
4. 313 r. – _____
5. 476 r. – _____

2 Uzupełnij zdania. ___ / 4 pkt

1. Ustrój Rzymu przed 27 r. p.n.e. to _____.
2. Pierwszym cesarzem rzymskim był _____.
3. Budowle doprowadzające wodę do miast to _____.
4. Upadek cesarstwa zachodniorzymskiego kończy epokę _____.

3 Rozdziel osiągnięcia i pojęcia z ramki. ___ / 6 pkt

akwedukty prawo rzymskie drogi łacina beton amfiteatry

budownictwo i technika	prawo i kultura

4 Co wydarzyło się w 476 roku? ___ / 1 pkt

A. Upadło cesarstwo zachodniorzymskie.
B. Rzym stał się cesarstwem.
C. Zamordowano Juliusza Cezara.
D. Chrześcijaństwo stało się religią dozwoloną.

Początki średniowiecza – ćwiczenia

Bizancjum, islam, Frankowie, system lenny

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 22 pkt

Pamiętaj: jeśli czegoś nie pamiętasz, wróć do ramki „Przypomnij sobie" na karcie 1.

Kairuan, zdjęcie z 1904 r.

1 Przyporządkuj pojęcia. ___ / 9 pkt

Konstantynopol Koran Karol Wielki mozaiki i ikony Mekka koronacja cesarska w 800 r. Justynian Wielki cyfry arabskie Akwizgran – stolica Karola Wielkiego

Bizancjum	Arabowie i islam	państwo Franków

2 Uzupełnij daty. ___ / 3 pkt

1. upadek cesarstwa zachodniorzymskiego – początek średniowiecza: _____
2. koronacja Karola Wielkiego na cesarza: _____
3. podział chrześcijaństwa (wielka schizma): _____

3 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

1. senior
2. wasal
3. lenno
4. hołd lenny

a) ziemia nadana wasalowi w zamian za służbę

b) uroczyste zobowiązanie wasala do wierności

c) pan, który nadaje ziemię

d) rycerz, który otrzymuje ziemię i przyrzeka wierność

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

4 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 5 pkt

1. Twórcą islamu był Mahomet.	P	F
2. Stolicą Bizancjum był Rzym.	P	F
3. Karol Wielki dbał o rozwój szkół.	P	F
4. Po schizmie powstały Kościoły katolicki i prawosławny.	P	F
5. W 1077 roku król Henryk IV prosił papieża o zdjęcie klątwy w Canossie.	P	F

Podgląd • Pierwsza Ławka

KARTA 2/6

Polska Piastów – ćwiczenia

Pierwsi Piastowie, rozbicie dzielnicowe, zjednoczenie

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 15 pkt

Pamiętaj: jeśli czegoś nie pamiętasz, wróć do ramki „Przypomnij sobie" na karcie 1.

Drzwi Gnieźnieńskie, XII w.

1 Uzupełnij daty. ___ / 5 pkt

1. chrzest Mieszka I: _____
2. zjazd gnieźnieński: _____
3. koronacja Bolesława Chrobrego: _____
4. śmierć Bolesława Krzywoustego i początek rozbicia dzielnicowego: _____
5. koronacja Władysława Łokietka: _____

2 Połącz władcę z wydarzeniem. ___ / 5 pkt

1. Bolesław Krzywousty	a) przyjął chrzest w 966 roku
2. Przemysł II	b) zjednoczył państwo i koronował się w 1320 r.
3. Mieszko I	c) podzielił państwo między synów w testamencie
4. Władysław Łokietek	d) założył Akademię Krakowską
5. Kazimierz Wielki	e) koronował się w Gnieźnie w 1295 roku

1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Zasada senioratu oznaczała, że najstarszy z rodu rządzi dzielnicą senioralną.	P	F
2. W czasie rozbicia dzielnicowego Polska była silna i zjednoczona.	P	F
3. Kazimierz Wielki był synem Władysława Łokietka.	P	F
4. Akademię Krakowską założył Kazimierz Wielki.	P	F

4 Który władca odbudował państwo po kryzysie za Mieszka II? ___ / 1 pkt

A. Bolesław Krzywousty
B. Bolesław Śmiały
C. Mieszko I
D. Kazimierz Odnowiciel

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Historia, klasa 5 – pakiet 7 zestawów (42 karty pracy)

Podgląd pokazał 12 z 113 stron. Pełna wersja: 113 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Starożytna Grecja – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Polska Piastów: od chrztu do Kazimierza Wielkiego – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Początki średniowiecza – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Polska w XIV i XV wieku – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Starożytny Rzym – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Pradzieje i pierwsze cywilizacje – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5
- Społeczeństwo średniowiecza – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/historia-klasa-5-pakiet-zestawow-kart-pracy